

Minder zorggebruik op de huisartsenpost sinds de coronapandemie

Week 1-23, 1 januari - 7 juni 2020

Samenvatting

- Het totale zorggebruik op de huisartsenpost is na het uitbreken van de COVID-19-pandemie tot 30% afgenomen.
- Vooral ouders van baby's en jonge kinderen hadden minder vaak contact met de huisartsenpost.
- Ondanks afname van het totale zorggebruik is er een sterke toename van het aantal contacten met de huisartsenpost voor mensen met gezondheidsproblemen die geassocieerd worden met COVID-19 (zoals acute bovenste luchtweginfecties, hoesten, koorts).

Het Nivel volgt het zorggebruik op de huisartsenpost (HAP). De HAP heeft een belangrijke positie in het Nederlandse gezondheidszorgsysteem en voorziet in de behoefte aan 24-uurs huisartsenzorg. Op de HAP worden patiënten behandeld in de avond, nacht en weekend met acute gezondheidsproblemen die niet kunnen wachten tot de volgende werkdag wanneer de eigen huisarts beschikbaar is. Tevens heeft de HAP een poortwachtersfunctie voor meer gespecialiseerde acute zorg in het ziekenhuis (zie '[Zorg op de huisartsenpost: jaarcijfers 2018 en trendcijfers 2014-2018](#)').

Gevolgen corona-uitbraak voor zorggebruik HAP

Door de COVID-19-pandemie is het zorggebruik op de HAP veranderd. Het is van belang om te volgen hoe het zorggebruik zich ontwikkelt en wat het effect van verandering van het zorggebruik is op de korte en langere termijn voor patiënten en zorgverleners. Er zijn signalen dat patiënten sinds de COVID-19-uitbraak terughoudend zijn met het gebruik van gezondheidszorg in het algemeen en specifiek met een bezoek aan de huisartsenpost. Daar tegenover bestaat de verwachting dat patiënten met gezondheidsproblemen die mogelijk geassocieerd zijn met COVID-19 juist vaker contact zoeken met de HAP.

Periodieke factsheets zorggebruik HAP in coronatijd

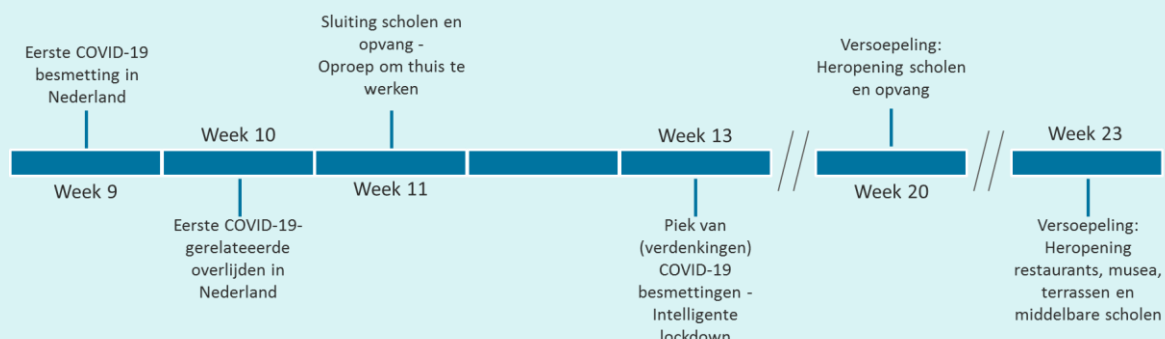
Aan de hand van een serie periodieke factsheets bieden we inzicht in het zorggebruik op de HAP en de daaraan gerelateerde werkdruk in het algemeen in coronatijd. Daarnaast maken we inzichtelijk in welke mate huisartsenposten patiënten zien met gezondheidsproblemen die mogelijk geassocieerd zijn aan COVID-19 en of deze afwijken ten opzichte van de periode voor de coronapandemie. We rapporteren de cijfers per week, vanaf 1 januari 2020. We rapporteren over:

- **Factsheet 1: Totale zorggebruik van patiënten in coronatijd (deze factsheet)**
- Factsheet 2: Type contact met de huisartsenpost in coronatijd
- Factsheet 3: Urgentie van hulpvragen bij de huisartsenpost in coronatijd

De verantwoording van de cijfers wordt achterin elke factsheet gegeven.

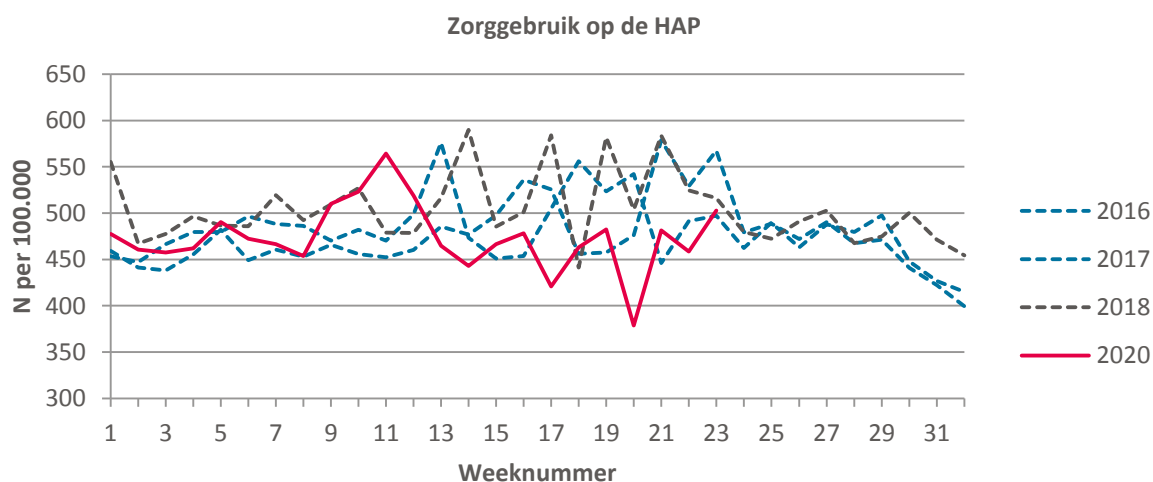
Verloop COVID-19-pandemie

Om de veranderingen in het zorggebruik op de HAP te kunnen begrijpen, moeten ze gezien worden in de context van het verloop van de COVID-19-pandemie in Nederland. Onderstaand wordt een beknopt overzicht gegeven van een aantal belangrijke momenten.



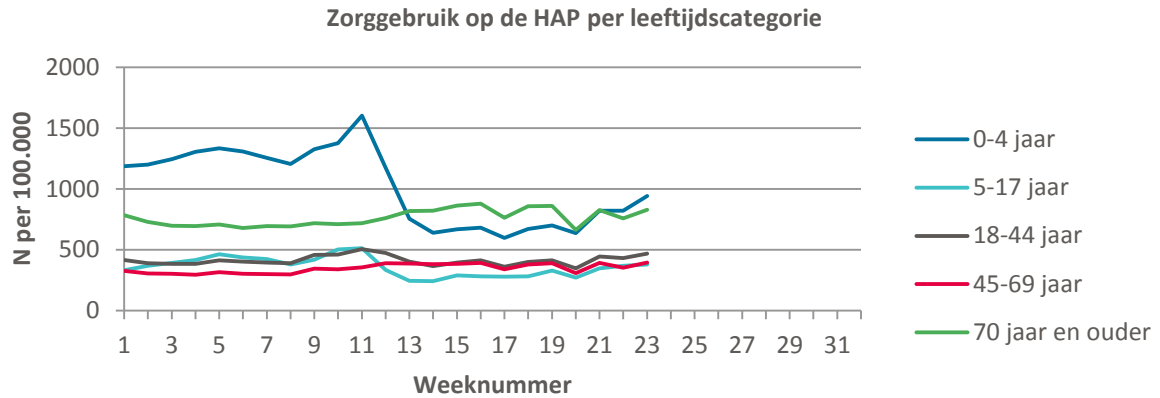
Totale zorggebruik op de huisartsenpost neemt af, grote verschillen tussen leeftijdsgroepen

Figuur 1 geeft een beeld van het totale zorggebruik op de HAP per week in 2020, in vergelijking met voorgaande jaren. Na een piek in week 11 neemt het zorggebruik af. Dit valt samen met het sluiten van de scholen, de oproep om thuis te blijven en vanaf week 13 de intelligente lockdown. Deze maatregelen zijn van invloed geweest op het gebruik van reguliere zorg en het aantal besmettingen met COVID-19.



Figuur 1 Totaal aantal contacten per week met de huisartsenpost (per 100.000 inwoners) voor alle gezondheidsproblemen.

Er is een groot verschil in het gebruik van zorg op de HAP tussen verschillende leeftijdscategorieën (figuur 2). Vooral patiënten boven de 70 jaar en ouders/verzorgers van baby's en jonge kinderen hebben vaak contact met de HAP. Sinds het uitbreken van COVID-19 is er echter een sterke afname in het aantal contacten van ouders voor gezondheidsproblemen van baby's en jonge kinderen, veel groter dan in voorgaande jaren. Deze afname valt samen met het sluiten van scholen en kinderdagverblijven. Ook in de leeftijdscategorie 5-17 jaar is een afname in het zorggebruik zichtbaar.

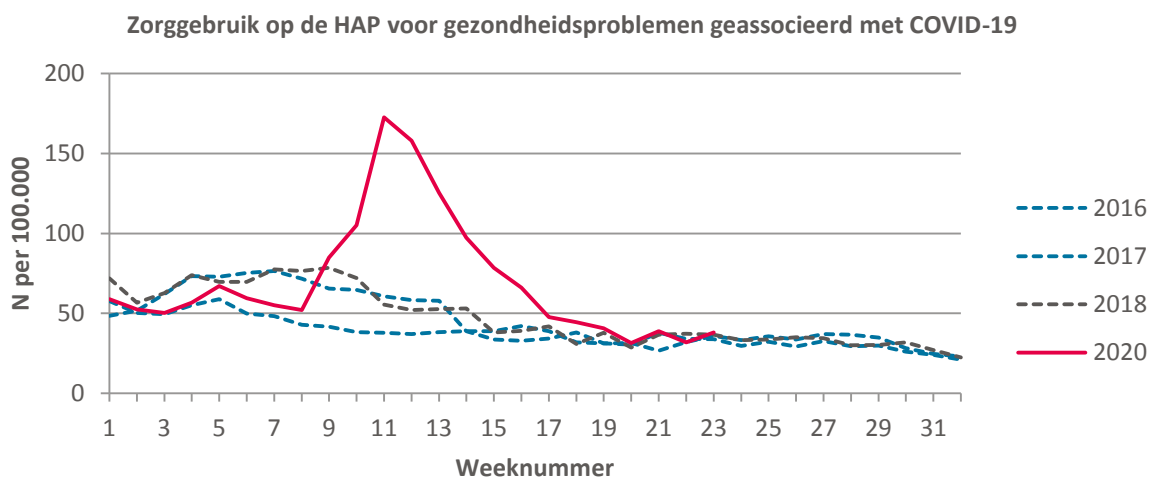


Figuur 2 Aantal contacten per week in 2020 voor alle gezondheidsproblemen per leeftijdscategorie (per 100.000 inwoners in de betreffende leeftijdscategorie).

In het totale zorggebruik op de HAP kan een onderscheid gemaakt worden tussen contacten waarbij een gezondheidsprobleem wordt vastgesteld die mogelijk geassocieerd is met COVID-19 of contacten voor andere gezondheidsproblemen.

Toename patiënten op de HAP met gezondheidsproblemen geassocieerd met COVID-19 na week 10

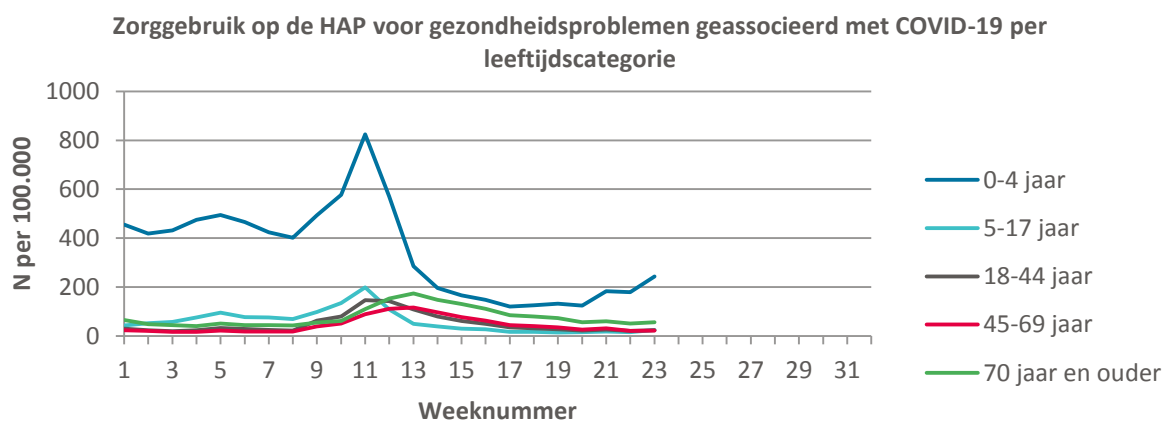
Er is een verzameling van symptomen en diagnoses die geassocieerd worden met COVID-19, zoals hoesten, koorts en een acute bovenste luchtweginfectie. Figuur 3 laat zien dat er in 2020 vanaf week 10, in vergelijking met voorgaande jaren, meer contacten zijn met gezondheidsproblemen die geassocieerd worden met COVID-19. Tijdens de piek in week 11 zijn er meer dan drie keer zoveel contacten in vergelijking met voorgaande jaren. Het aantal patiënten met gezondheidsproblemen geassocieerd met COVID-19 neemt geleidelijk af na week 12. Het verschil in contacten tussen mannen en vrouwen is klein, in tegenstelling tot het algemene zorggebruik op de HAP, waarbij vrouwen vaker contact hebben.



Figuur 3 Totaal aantal contacten per week met de huisartsenpost voor gezondheidsproblemen geassocieerd met COVID-19 (per 100.000 inwoners).

Afname van patiënten tussen 0-4 jaar met luchtweg- en verkoudheidsklachten

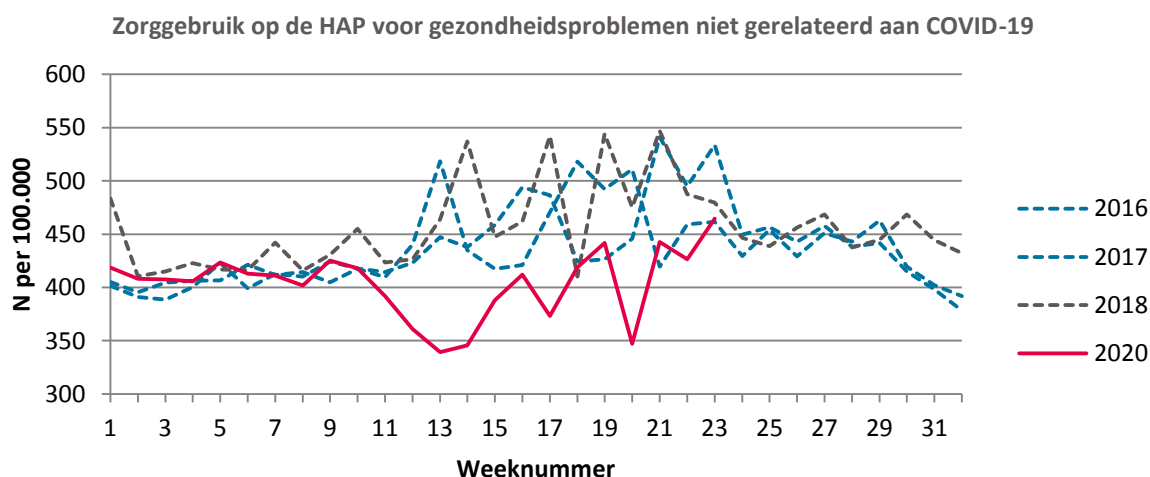
In figuur 4 zijn de contacten met de HAP van patiënten met gezondheidsproblemen geassocieerd met COVID-19 uitgesplitst naar leeftijd. Er is een toename in het aantal contacten van volwassenen vanaf week 11. Vooraf aan de COVID-19-pandemie kwamen vooral ouders met baby's en jonge kinderen op de HAP voor deze verzameling van gezondheidsproblemen (luchtweg- en verkoudheidsklachten). Na het uitbreken van de COVID-19-pandemie neemt het aantal contacten van ouders met jonge kinderen na een piek in week 11 sterk af. In voorgaande jaren werd een minder grote variatie gezien in zorggebruik voor deze gezondheidsproblemen bij patiënten van 0-4 jaar. In mindere mate wordt hetzelfde gezien voor patiënten tussen de 5 en 17 jaar oud. Dit kan mogelijk worden verklaard door de genomen landelijke maatregelen, zoals hygiënemaatregelen, het sluiten van scholen en kinderdagverblijven, of door terughoudendheid van ouders om met hun kinderen de HAP te bezoeken tijdens de COVID-19-pandemie. Na week 13 neemt het aantal contacten voor gezondheidsproblemen geassocieerd met COVID-19 voor volwassenen weer af.



Figuur 4 Totaal aantal contacten per week in 2020 voor gezondheidsproblemen geassocieerd met COVID-19 per leeftijdscategorie (per 100.000 inwoners in de betreffende leeftijdscategorie).

Afname zorggebruik HAP voor gezondheidsproblemen niet gerelateerd aan COVID-19

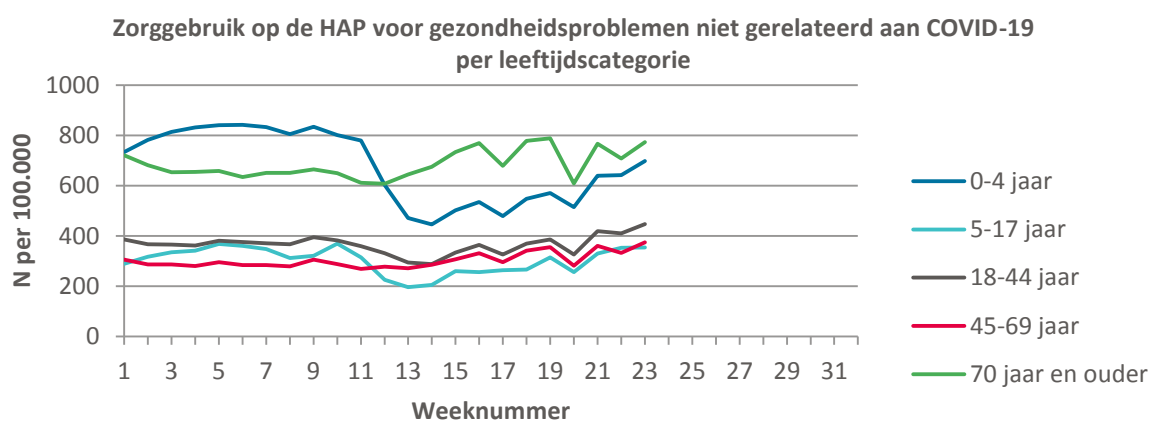
Figuur 5 geeft het zorggebruik over 2020 weer voor gezondheidsproblemen die niet geassocieerd worden met COVID-19. Voorbeelden van deze gezondheidsproblemen zijn kleine trauma's, zoals snij- en schaafwonden, urineweginfecties en verward gedrag. Vanaf week 12 is een duidelijke afname, tot 30%, van het zorggebruik op de HAP waarbij een gezondheidsprobleem is vastgesteld door de huisarts die niet gerelateerd is aan COVID-19. Even als andere jaren (zie ['Zorg op de huisartsenpost: jaarcijfers 2018 en trendcijfers 2014-2018'](#)) hebben vrouwen vaker contact met de HAP dan mannen.



Figuur 5 Totaal aantal contacten per week met de huisartsenpost (per 100.000 inwoners) voor gezondheidsproblemen niet geassocieerd met COVID-19, bijvoorbeeld kleine trauma's, zoals snij- en schaafwonden, urineweginfecties en verward gedrag.

Sterke daling zorggebruik HAP voor baby's en jonge kinderen

In figuur 6 is het zorggebruik op de HAP voor gezondheidsproblemen niet geassocieerd met COVID-19 verder uit gesplitst naar leeftijd. Vooral baby's en jonge kinderen en ouderen hebben vaak contact met de HAP. Vanaf week 12 neemt het aantal contacten voor gezondheidsproblemen van baby's en jonge kinderen sterk af (figuur 6), terwijl het aantal contacten van ouderen (ouder van 70 jaar) licht stijgt. Vanaf week 14 neemt het aantal contacten voor alle leeftijdscategorieën weer licht toe.



Figuur 6 Aantal contacten per week in 2020 voor gezondheidsproblemen niet geassocieerd met COVID-19 per leeftijdscategorie (per 100.000 inwoners in de betreffende leeftijdscategorie).

Beschouwing

Het totale zorggebruik op de HAP is sterk afgenomen sinds het uitbreken van de COVID-19-pandemie. Wanneer het zorggebruik wordt uitgesplitst naar patiënten die gezondheidsproblemen laten zien geassocieerd met COVID-19 en andere patiënten, dan wordt de afname van zorggebruik alleen gezien bij contacten voor andere gezondheidsproblemen en bij patiënten tussen de 0-4 jaar voor luchtweg- en verkoudheidsklachten. Er is een duidelijke stijging te zien in het aantal contacten voor gezondheidsproblemen die mogelijk geassocieerd zijn met COVID-19, gevolgd door een geleidelijke daling na week 13. Deze toename kan komen door patiënten met een besmetting van COVID-19, patiënten die verdacht worden van besmetting of patiënten die zelf bang zijn dat zij mogelijk besmet zijn.

Dit beeld komt overeen met andere cijfers over het aantal (verdenkingen van) COVID-19 in de huisartsen-dagpraktijken (Nivel), het aantal bij de GGD gemelde COVID-19-patiënten en het aantal ziekenhuisopnames (RIVM). Ondanks dat het algehele zorggebruik is afgenomen, kan de belasting van patiënten met symptomen die gerelateerd zijn aan COVID-19 toch bijdragen aan extra ervaren werkdruk, bijvoorbeeld als gevolg van veranderingen in de organisatie van de zorgverlening op de HAP en de extra beschermende maatregelen die getroffen moeten worden bij consulten op de post.

Disclaimer

Wij doen ons best om onze onderzoeksresultaten zo begrijpelijk mogelijk te presenteren. De onderzochte materie is echter complex. Wij staan in voor de juistheid van onze cijfers, maar wij kunnen geen verantwoording nemen voor conclusies die derden op deze cijfers baseren. Wij zijn daarnaast continu bezig met het verbeteren van ons onderzoek. Een voorbeeld is het verbeteren van de methodologie of het toevoegen van gegevens van huisartsenposten die op een later moment binnen komen. Hierdoor kunnen veranderingen optreden in de cijfers die in eerdere jaren/weeken zijn gepubliceerd. Bij het gebruik van cijfers is het daarom van belang om bij de verwijzing altijd aan te geven van welke factsheet de gegevens afkomstig zijn.

Methode van onderzoek

Huisartsenposten in Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn

Het onderzoek is uitgevoerd met gegevens uit Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn. Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn ontvangt jaarlijks gegevens van 27 organisaties van huisartsenposten (huisartsendiensten-structuren, HDS'en) en heeft daarmee informatie over het zorggebruik op de huisartsenpost in een gebied van bijna 10,5 miljoen inwoners.

De resultaten in deze factsheet zijn gebaseerd op de HDS'en die wekelijks gegevens aan leveren. Het betreft 22 HDS'en met een verzorgingsgebied van 9,2 miljoen inwoners, verspreid over Nederland. Binnenkort kunnen de gegevens van meer HDS'en toegevoegd worden aan de weekrapportages.

Zorggebruik op de huisartsenpost

Het totale zorggebruik op de HAP is het totaal aantal contacten (telefonisch, consult of visite) per 100.000 inwoners in de verzorgingsgebieden van de deelnemende HAP's en wordt per week weergegeven. Bij elk contact legt de huisarts diagnoses en/of symptomen vast. Daarmee kunnen we een onderscheid maken tussen patiënten met gezondheidsproblemen die geassocieerd worden met COVID-19 en patiënten met andere gezondheidsproblemen.

COVID-19 op de huisartsenpost

Door de wijze van registreren op de HAP is het niet mogelijk om te rapporteren over het aantal COVID-19-gevallen en het daaraan gerelateerde zorggebruik. Wel hebben we gekeken naar de contacten waar gezondheidsproblemen geassocieerd met COVID-19 worden vastgesteld door de huisarts. Gezondheidsproblemen die geassocieerd zijn met COVID-19 bestaan uit de ICPC-codes die het NHG hanteert vanaf week 11 als richtlijn bij een verdenking op COVID-19: R74 (acute bovenste luchtweginfectie) en R83 (andere infectie luchtwegen). Daarnaast worden de ICPC-codes voor pneumonie, andere virusziekten, andere infectieziekten, koorts, benauwdheid, hoesten en influenza meegenomen. Voor deze diagnoses en symptomen wordt een gezamenlijk beeld van het zorggebruik gegeven.

De vergelijking van deze cijfers met die van voorgaande jaren geeft een indicatie van het zorggebruik op de HAP dat mogelijk gerelateerd is aan COVID-19. Daarnaast kunnen we de invloed op het totale zorggebruik en de daar aan gelieerde werkdruk in kaart brengen.

Meer weten

- Een overzicht van alle cijfers vindt u bij [Cijfers COVID-19 in de huisartsenposten](#).
- Informatie over al ons corona-onderzoek vindt u op [Corona Actueel](#).

Contact

Dr. Lotte Ramerman, onderzoeker Zorgdata & het Lerend Zorgsysteem

[E] l.ramerman@nivel.nl

[T] 030 272 9773

Titelgegevens van deze publicatie

De gegevens uit deze publicatie mogen met de volgende bronvermelding worden gebruikt: Ramerman L., Bos N., Flinterman L., Verheij R. Minder zorggebruik op de huisartsenpost sinds de coronapandemie. Zorggebruik huisartsenpost in coronatijd. Week 1-23, 1 januari - 7 juni 2020. Utrecht: Nivel, 2020.
